



Nataša Ocepek,
Osnovna šola
dr. Slavka Gruma Zagorje

Glasovna analiza malo drugače

IZVLEČEK: Delo mobilnega defektologa na osnovnih šolah je zelo kompleksno in pokriva različna področja dela. Učence morajo naučiti določenih veščin, jih opremiti z znanjem. Naloge, pri katerih rabijo samo list in svinčnik, so učencem nezanimive, jih ne motivirajo in ne pritegnejo. Defektologi pri delu z učenci pogosto uporabljajo didaktične igre, s pomočjo katerih približajo znanje učencem in naredijo pouk bolj zanimiv. Učenci tako vstopajo v svet igre, za delo so bolj motivirani in na ta način lažje in hitreje usvojijo učno snov.

Ključne besede: didaktični pripomočki, pouk slovenščine, pomoč učencem, glasovna analiza

Somewhat Different Voice Analysis

Abstract: The work of mobile defectologists in primary schools is very complex and covers various fields. They have to teach certain skills to students and equip them with knowledge. Students feel that all tasks for which a mere piece of paper and a pencil are needed are not interesting, and are, therefore, not motivated to tackle them. Defectologists quite often use didactic games to work with students in order to make learning lessons more interesting. That way, students enter the world of games, are better motivated and can learn new lessons more easily and rapidly.

Keywords: didactic tools, Slovene lesson, student help, voice analysis

Uvod

Da bi bila pri svojem delu čim uspešnejša ter da bi k delu pritegnila učence, sem v letih svojega dela veliko časa posvetila samoizobraževanju po spletu in se udeleževala raznih izobraževanj. Pridobila sem veliko novih idej, ki sem jih nato pri delu preoblikovala, dopolnila in nadgradila ter prilagodila skupini učencev, ki jih poučujem. Iskala sem pripomočke, ki bi bili v pomoč vsem učencem in tudi vsakemu posebej. Preizkusila sem jih pri delu na vajah dodatne strokovne pomoči ter tudi v razredih pri delu v manjših skupinah.

Večina spodaj opisanih didaktičnih pripomočkov je uporabnih predvsem pri usvajanju standardov znanja na področju glasovne analize v prvi triadi. Otroci s pomočjo pripomočkov, ki so izhodišča tudi za igro, usvajajo znanja, jih nadgrajujejo in poglobljajo. Ko otroci vstopajo v svet igre, se sprostijo. Menijo, da če se igramo, se lahko tudi motimo, in to ni nič hudega. Delo v prvi triadi naj bi bilo čim bolj aktivno (gibalno, s poizkusi, na osnovi lastnih izkušenj), saj tako učenci lažje pridobijo osnovna znanja, ki so temelj za vsa nadaljnja izobraževanja.

Izhajanje iz učnega načrta

Pri izboru nalog sem upoštevala cilje učnega načrta za slovenščino, saj so ti prilagojeni razvoju in zmožnostim učencev, vsebine pa so predlagane in si jih učitelji lahko tudi izberejo in prilagodijo svojim učencem in njihovim interesom. Vodilo je bil naslednji cilj s področja slovenskega jezika: individualizirano, postopno in sistematično razvijanje zmožnosti branja in pisanja besedil (učenci sistematično razvijajo predopismenjevalne zmožnosti: vidno razločevanje, slušno razločevanje in razčlenjevanje).

Ob izvajanju vaj so učenci usvojili, ponovili ali nadgradili naslednje cilje:

- poslušanje glasov/besed in ugotavljanje enakosti le-teh;
- poimenovanje predmetov/bitij na sliki s knjižnimi besedami;
- zaznavanje in prepoznavanje začetnega/končnega glasu v besedi;
- navajanje besede na isti začetni glas;
- razčlenjevanje besed na glasove in ugotavljanje števila glasov v besedi;
- razčlenjevanje besed na črke.

Govor in glasovni procesi

Govor ima zelo pomembno vlogo v razvoju človeka. Osnova govornega razvoja sta dva procesa, in sicer zaznavanje glasov in proces izgovarjave glasov. Glasovni procesi so povezani z opismenjevanjem. Učenec mora tako usvojiti glasovno razčlenitev, glasovno razločevanje, usvojiti zvezo glas in črka ter biti sposoben združevati glasove. Pri glasovnem razčlenjevanju gre za razčlenjevanje besed na zloge in razčlenjevanje besed na posamezne glasove (Pečjak, 1994).

Slabi bralci imajo skoraj vedno težave z glasovnim razčlenjevanjem, zato potrebujejo teh vaj še več. Da so vaje zanje prijetnejše, jih bolj motivirajo, sem izbrala sklop vaj, ki jih popelje v svet igre in na ta način usvajajo spretnosti, ki so pomembne v procesu branja in pisanja.

Didaktične igre, ki pomagajo pri usvajanju glasovne analize

DREVO ZNANJA: drevo smo izdelali iz papirja. Učenci so narisali krošnjo, jo pobarvali z rjavo barvo. Ko se je barva posušila, so nanjo narisali barvne kroge za liste. Za deblo in veje so obrisali svojo roko in jo izrezali. Vse smo sestavili skupaj in prelepili s folijo.

Primeri vaj:

- *Ugotavljanje enakega oziroma različnega glasu ter besed:* učitelj govori pare glasov, npr. k – k, k – b,

učenec na drevo položi zelen krožec, če sta glasova enaka, in rdečega, če sta različna. Vaja z besedami poteka na enak način, npr. dlaka – tlaka, kos – kos ...

- *Besede na enak začetni glas:* učenec dobi sličice, poimenuje narisano, ugotovi začetni glas in na drevo polaga sličice, ki se začno na isti glas. Vaji lahko dodamo tudi črko za posamezni glas, ki jo polaga zraven sličic. Enako vajo uporabimo za iskanje enakega zadnjega glasu.



Slika 1: Drevo znanja.

- *Razstavljanje besede na glasove:* učenec dobi sličico, poimenuje narisano in jo položi na drevo. Pod sličico nato nastavlja toliko krožcev, kot ima beseda glasov, npr. *mama* – poda štiri krožce.



Slika 2: Vrtavka in glasovi.

GOSENICA MICA: gosenico sem pripravila iz pene in blaga. Peno narežemo na kroge in jih oblečemo v blago. Kroge nato prišijemo skupaj. Na glavo dodamo še tipalke ter oči. Druga izvedba je narisana gosenica na listu, pobarvana in plastificirana.

Primeri vaj:

- Učenec iz čarobne vrečke izvleče sličico, poimenuje narisano ter sličico položi v glavo gosenice. Nato v gosenico za vsak glas položi po en krožec ali pa polaga črke, če jih že pozna.

tretji poda nazaj in doda glas s. Tako prehajata od besede do besede. Z vajo prav tako urimo pozornost ter koordinacijo oko – roka.

Didaktične igre za utrjevanje priklica črk in pisanje

ČRKE VELIKANKE: Izdelamo večje velike tiskane črke, ki jih pisano obarvamo, da so učencem prijaznejše.

Primeri vaj:

- Iz škatle učenec vleče črke in jih hitro poimenuje (črko mora poimenovati v eni sekundi, saj je to osnova za usvajanje večšine branja).
- Črke, razporejene po tleh v učilnici: po navodilu stopi na pravo črko.
- Črke so na tleh, vleče sličico, poimenuje narisan in poišče prave črke ter sestavi besedo.



Slika 9: Črke velikanke.

RDEČA PREPROGA: Podlaga za pisanje je iz pene in oblečena v rdeče blago. Potrebujemo še velike in male tiskane črke, ki so pritrjene z ježki na podlago in slikovno gradivo.

Vaje:

- Učenec izvleče sličico, poimenuje narisan in besedo iz črk zapiše na podlago.
- Učenec izvleče sličico, uporabi jo v povedi in poved s črkami zapiše na podlago.



Slika 10: Besede na rdeči preprogi.



Slika 11: Rdeča preproga za zapis povedi.

Sklepne misli

Učenec mora pri pouku slovenščine usvojiti glasovno razčlenitev, glasovno razločevanje ter usvojiti zvezo glas – črka. To je za določene učence zelo težka naloga in potrebuje veliko več vaj ter truda, da spretnosti usvojijo. Zgoraj opisane vaje so učencem v veliko veselje. Vaje jih tako dodatno motivirajo, učenci prek igre usvajajo znanja. Pokazalo se je, da so te vaje uspešne tudi pri delu v razredu, saj smo v tem šolskem letu vajo z drevesom prenesli tudi v razred prvošolcev. Pri učencih, ki obiskujejo ure dodatne strokovne pomoči, smo te vaje uporabili tudi za domače utrjevanje. Vsi učenci z veliko večjo vnemo delajo in bolje sodelujejo, kot pa če so vedno na mizi le vaje iz delovnega zvezka ali učnega lista. Učenci so tako usvojili glasovno analizo, ki jim je olajšala nadaljnje opismenjevanje.

Viri:

Activities for Kids. Dostopno na: <https://www.education.com/activity/> (11. 1. 2017).

Uciteljica Goca i skolarci. Dostopno na: <https://www.facebook.com/uciteljicagocaiskolarci/photos/> (23. 10. 2016).

Pečjak, S. (1994). *Didaktična igra in razvoj nekaterih psihičnih funkcij pri opismenjevanju*. Trzin: Different.

Pečjak, S. (2000). *Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Poznanovič Jezeršek, M., et. al. (2011). *Učni načrt: Program osnovna šola. Slovenščina [Elektronski vir]*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf (11. 1. 2017).